

foto Hans van den Bos, Bosbeeld

Samen werken aan natuurbeleving

— Saskia de Heij (medewerker natuurbeleving en recreatie, Natuurmonumenten)

Moeten er meer gebieden afgesloten worden om bijzondere soorten te beschermen of zijn er veel te veel gebieden afgesloten? Ervaren bezoekers overlast van loslopende honden in het terrein? Hoe kunnen we verschillende vormen van recreatie als wandelen, fietsen, mountainbiken en paardrijden een plek geven in een natuurgebied? In september 2014 vroeg Natuurmonumenten haar achterban mee te denken over een aantal dilemma's rond natuurbeleving.

> Aanleiding voor deze tweede grote raadpleging van de achterban waren de dilemma's waar onze boswachters, maar ook onze bezoekers mee te maken hebben bij het beheer en de beleving van de natuur. 43.000 mensen vulden de Grote Natuur Enquête in. Ook is er een speciale enquête gehouden onder de kinderen van OERRR over natuurbeleving. In diezelfde periode zijn dertien regionale debatten gevoerd over deze vraagstukken. In twintig gebieden zijn we met mensen in gesprek gegaan over de manier waarop zij natuur beleven. Ook was er volop discussie op de facebookpagina van Natuurmonumenten. De achterban van Natuurmonumenten bestaat uit alle natuurliefhebbers. We hebben niet alleen onze leden, maar alle natuurliefhebbers uitgenodigd mee te doen met de enquête en de debatten.

Uitkomsten

Een van de dilemma's die we aan onze achterban hebben voorgelegd gaat over de balans tussen het beschermen van natuur en het genieten van natuur. Het regionale debat in Flevoland gaf een mooi inkijkje in deze lastige discussie. Op de stelling 'moet Natuurmonumenten meer gebieden openstellen?' gaven de nee-stemmers aan dat ze graag bijzondere vogels zien, dus daar moet genoeg rust voor zijn. In dezelfde discussie gaven de ja-stemmers aan dat ze graag bijzondere vogels willen zien, maar dat dit lastig is, omdat die gebieden vaak zijn afgesloten.

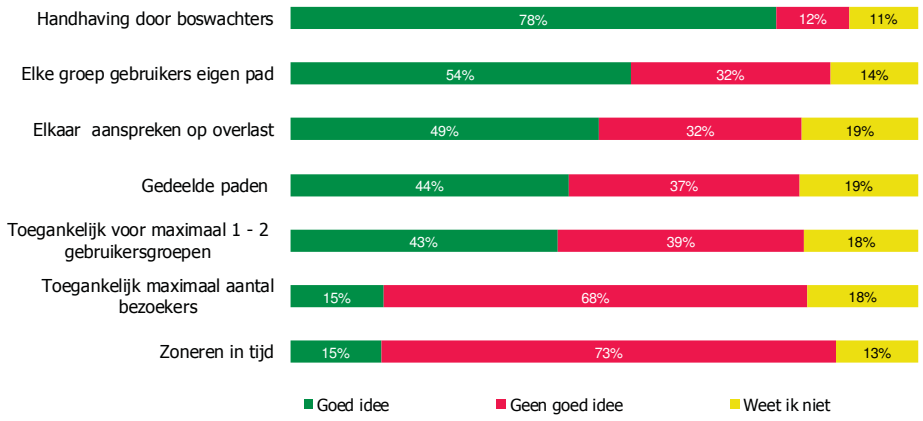
Uit de enquête blijkt dat mensen het belangrijk vinden dat gebieden zijn opengesteld, maar dat dit geen blijvende schade mag toebrengen aan de natuurwaarden. 84 procent van de geënquêteerden steunt rustgebieden en (tijdelijke) afsluitingen, als dat nodig is voor kwetsbare dieren en planten. Ruim tachtig procent van de respondenten vertrouwt dat oordeel aan de boswachter toe. Is een gebied niet toegankelijk, dat willen mensen wel weten waarom dat zo is.

Een ander dilemma komt voort uit de conflicterende belangen van verschillende groepen gebruikers. Uit de enquête bleek dat de grootste overlast wordt ervaren van loslopende honden. Grootste probleem is dat honden wild kunnen opjagen, volgens zestig procent van de niet-hondenbezitters en 52 procent van de hondenbezitters. 43 procent van de hondenbezitters geeft aan

dat de eigen, al dan niet aangelijnde, hond ook last heeft van andermans loslopende honden. Ook ruiters en mountainbikers zorgen soms voor overlast.
In de enquête zijn verschillende opties voorgelegd hoe we deze ervaren overlast kunnen verminderen. Meer dan de helft (54 procent) vindt het een goed idee om elke gebruikersgroep een eigen pad te geven. Minder enthousiast is men over het maximeren van het aantal bezoekers, of het zoneren van bezoekersgroepen in de tijd. Meer dan driekwart van de bezoekers vindt dat een goede handhaving door de boswachter de meest aangewezen manier is om de gebruikersconflicten op te lossen. Een boswachter moet volgens hen vooral de regels uitleggen en vaker aanwezig zijn om te bezoekers erop aan te spreken. De helft van de bezoekers vindt dat bezoekers ook elkaar kunnen aanspreken als zij overlast ervaren.

Handhaving door boswachters wordt gezien als beste oplossing voor conflicten

- Handhaving van de regels door boswachters wordt door zowel frequente als niet-frequente bezoekers gezien als de beste oplossing om overlast tussen groepen bezoekers te verminderen.
- Zoneren in tijd en het instellen van een maximaal aantal bezoekers worden gezien als een minder goed idee.

Agenda natuurbeleving

De hierboven geschetste uitkomsten van de achterbanraadpleging zijn belangrijk als inbreng voor het beleid van Natuurmonumenten. Andere bouwstenen zijn de trends en ontwikkelingen in de maatschappij, de meerjarenvisie van de vereniging en de leerpunten uit de evaluatie van het oude recreatiebeleid. De agenda bestaat uit meerdere thema's waar we de komende jaren actief mee aan de slag gaan.
We vinden het belangrijk dat mensen de natuur op een persoonlijke, voor hen optimale manier kunnen beleven. Daarom willen we de onderlinge overlast tussen verschillende bezoekersgroepen verminderen. Het gaat om overlast van los lopende honden, mountainbikers en ruiters: wie gebruikt welk pad, en wie zit wie in de weg bij het beleven van het bos.
Een voorbeeldgebied waar we de overlast van loslopende honden samen met gebruikers hebben aangepakt is Visdonk: een landgoed in de gemeente Roosendaal van 110 ha. De afgelopen jaren was het gebied veranderd in een groot hondenlosloopgebied. De andere bezoekers ondervonden daar last van. Bij Visdonk heeft Natuurmonumenten samen met hondenbezitters en gemeente gezocht naar oplossingen. De uitkomst is dat er een hondenspeelplek en een hondenlooproute zijn gekomen. Daarbuiten moet de hond aan de lijn. In de praktijk hebben deze nieuwe indeling en voorzieningen de onderlinge overlast en klachten sterk verminderd.

Honden die achter vogels, reëen en hazen aanzitten, zorgen voor overlast

- Zowel hondenbezitters als niet-hondenbezitters ervaren het meeste last van loslopende honden als ze achter vogels, reeën en hazen aan gaan.
- Veel hondenbezitters vinden loslopende honden ook vervelend omdat hun eigen honden daar last van hebben.
- Voor niet-hondenbezitters is hondenpoep ook een belangrijk punt van ergernis.

Beleven om te beschermen

We hebben bij de achterbanraadpleging gediscussieerd over de balans tussen beleven en beschermen. We willen als goed beheerder bijzondere en kwetsbare natuur beschermen. De natuur staat bij ons immers voorop. In onze gebieden willen we daarom via slimme zonering van gebieden rust waar dat nodig is en publiek toelaten waar het kan.
We besteden extra aandacht aan de afgesloten gebiedsdelen: We willen waar mogelijk het aantal verboden toegangsborden verminderen door de inrichting van het gebied te veranderen. Waar we verbodsborden gebruiken, willen we tekst en uitleg geven waarom het gebied is afgesloten, zodat het voor bezoekers duidelijker is dat een gebied kwetsbaar is en dat ze er om die reden niet mogen komen. Een goede uitleg bij afgesloten gebieden bleek bij de discussies erg belangrijk te zijn voor het begrip daarvoor. En we willen de kwetsbare soorten waarvoor het gebied is afgesloten op andere manieren beleefbaar maken: denk aan filmpjes, webcams en excursies.

Samen de handen uit de mouwen

Mensen willen zich graag inzetten voor de natuur en als vrijwilliger de handen uit de mouwen steken. Samen met omwonenden en bezoekers willen we hiermee verder aan de slag. De ingeslagen weg van goed luisteren willen we verder uitbouwen tot samen creëren, beheren en samen verantwoordelijkheid nemen. We gaan gezamenlijk met mensen nadenken over een gebied, de indeling, mogelijkheden en het oplossen van eventuele knelpunten, zodat we samen letterlijk de handen uit de mouwen kunnen steken.

Boswachters spelen een centrale rol

De boswachters worden hoog gewaardeerd. Ze zijn betrouwbaar en benaderbaar en enthousias-

foto Hans van den Bos, Bosbeeld

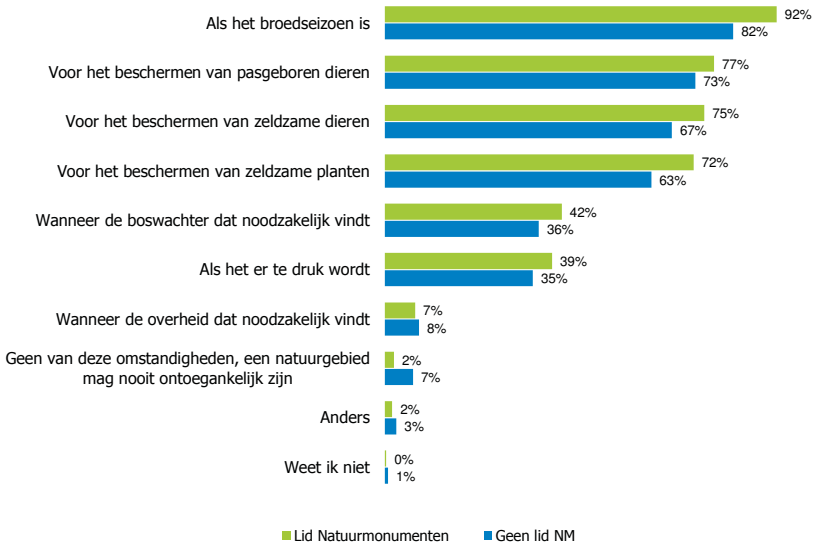
Mensen willen zich graag inzetten voor de natuur en als vrijwilliger de handen uit de mouwen steken. Samen met omwonenden en bezoekers willen we hiermee verder aan de slag.

foto Natuurmonumenten

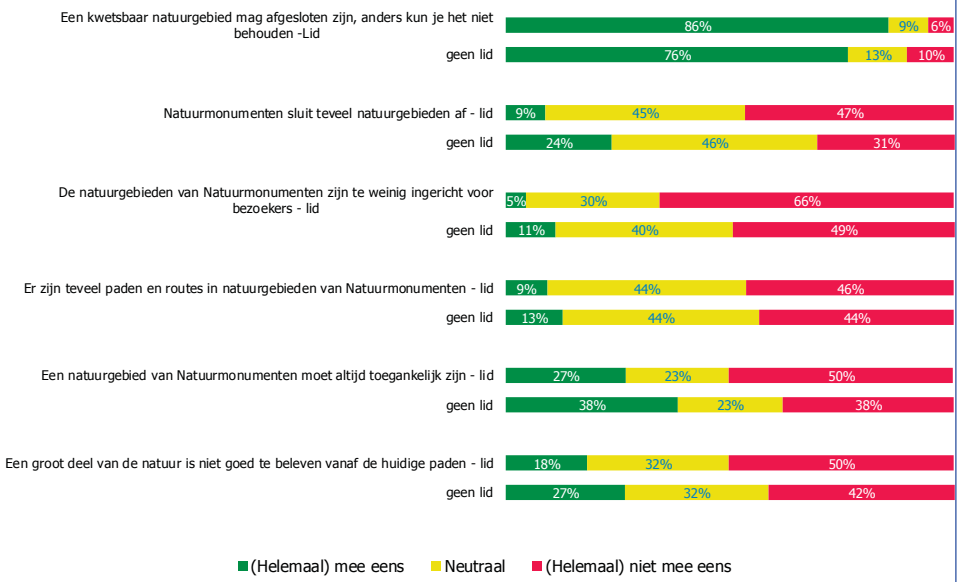
Jonge dieren goede reden om natuurgebied af te sluiten

- Leden van Natuurmonumenten geven over het algemeen vaker voorrang aan de natuur en zien dan een goede reden om een natuurgebied af te sluiten.
  Niet-leden voelen minder voor deze beperking.
- Vooral de aanwezigheid van jonge dieren (als het broedseizoen is, of er pasgeboren dieren zijn) een goede reden om de gebieden af te sluiten.

Niet-leden kritischer over Natuurmonumenten dan leden

- Niet-leden zijn kritischer over Natuurmonumenten dan leden. Zij vinden bijvoorbeeld vaker dat NM teveel natuurgebieden afsluit en dat de natuurgebieden nu te weinig zijn ingericht voor bezoekers.

meren bezoekers over wat er in de natuur zoal is te beleven. Daarom krijgen boswachters een centrale rol bij alles wat met natuurbeleving te maken heeft. Zij zijn het eerste aanspreekpunt in de gebieden, verspreiden kennis en staan het dichtst bij de bezoekers. Kortom hij/zij is de gastheer/vrouw in onze gebieden.

Natuurbeleving versterken

Met de inrichting van natuur willen we aansluiten bij de wensen van ons publiek. Daarom willen we dat onze gebieden nog beter beleefbaar worden. Mensen willen bijvoorbeeld groot wild zoals edelherten en wilde zwijnen zien. Ook de rust, stilte en natuurlijkheid zijn belangrijke elementen in het optimaal beleven van de natuur. We blijven hier aan werken, zodat mensen de natuur waarderen, haar samen met ons willen beschermen en versterken. Er komen meer natuurlijke speelplekken voor kinderen en de gebieden waar veel senioren komen worden makkelijker toegankelijk gemaakt.

Bijdragen aan natuurbeleving

Het kost geld om de recreatieve voorzieningen als paden, banken en uitkijkpunten aan te leggen en in stand te houden. Uit de achterbanraadpleging blijkt dat mensen veel belang hechten aan de vrije toegang tot natuur. Anderzijds is er begrip dat voor kostbare en bijzondere voorzieningen een bijdrage gevraagd wordt. Om de komende jaren de stijgende kosten van inrichting en onderhoud van voorzieningen ten behoeve van het publiek te kunnen blijven betalen, gaan we mensen vragen meer mee te helpen bijvoorbeeld als vrijwilliger. Voor bijzondere voorzieningen, -routes en evenementen gaan we een extra bijdrage vragen.

Doorgaande routes

Mensen wandelen, fietsen en mountainbiken graag van huis, richting groen en weer terug. We willen ons samen met sportbonden, wandel- en fietsorganisaties, collega-natuurorganisaties, ANWB inzetten voor doorgaande routenetwerken.

Zelf zijn we tot de conclusie gekomen dat de grootste wijzigingen ten opzichte van het oude beleid vooral zitten in de manier van werken. We gaan mensen enthousiasmeren en stimuleren om niet alleen mee te denken maar ook om mee te doen en verantwoordelijkheid te nemen. Natuurmonumenten is al 110 jaar een vereniging van natuurliefhebbers en -beschermers. De medeverantwoordelijkheid die hieruit voort vloeit, blazen we nieuw leven in, geheel passend bij deze tijd.<

s.deheij@natuurmonumenten.nl

De volledige resultaten van de enquête zijn te vinden op https://www.natuurmonumenten.nl/doe-mee/grote-natuur-enquete-de-uitkomsten